

JUNA FOSEA (1959) mnogi smatraju jednim od najvažnijih savremenih evropskih i svetskih pisaca. Rođen je u oblasti Haugesund na zapadu Norveške, gde i danas povremeno živi, kao i u Austriji, ali i u „Pećini” u Oslu, počasnoj rezidenciji od nacionalnog značaja koju je kralj Norveške namenio isključivo za najvećeg živog umetnika. U svojoj bogatoj spisateljskoj karijeri napisao je više od 20 prozних dela, 30 pozorišnih komada i 8 zbirki poezije. Preveden je na većinu svetskih jezika i dobitnik je nekih od najznačajnijih umetničkih priznanja, kod kuće i u inostranstvu: Evropske nagrade za književnost, nagradâ Nordijskog saveta za književnost i Švedskog saveta za književnost, Ibsenove nagrade i mnogih drugih. Danas je Fose jedan od najizvođenijih savremenih dramskih pisaca u svetu.

b

Jun Fose
MELANHOLIJA I-II

edicija

KIRKA (knjiga br. 13)

prevod

Radoš Kosović

uredništvo

Tijana Petković

Aleksandar Šurbatović

lektura

Vesna Crepuljarević

This translation has been published with
the financial support of NORLA

NORLA
Norwegian
Literature Abroad

fotografija/slika

Tom A. Kolstad (korica)

Laš Hertervig, „Sa Borgeje” (impresna)

naslov originala

Jon Fosse © 1995 MELANCHOLIA I Det Norske
Samlaget; © 1996 MELANCHOLIA II Det Norske
Samlaget; Published by permission of Winje Agency
A/S, Skiensgate 12, 3912 Porsgrunn, Norway

melanholija I

u spomen Turu Ulvenu

Dizeldorf, po podne, kasna jesen 1853: ležim na krevetu, u svom ljubičastom plišanom odelu, svom lepom, lepom odelu, i neću da vidim Hansa Gudea. Neću da čujem da se Hansu Gudeu ne dopada slika na kojoj radim. Samo hoću da ležim na krevetu. Danas nemam snage za susret s Hansom Gudeom. Jer šta ako se Hansu Gudeu ne dopadne slika na kojoj radim, šta ako kaže da je očajno loša, da ne umem da slikam, šta ako Hans Gude povuče svoju tanku šaku kroz bradu i prostreli me onim svojim sitnim očima i kaže mi da ne umem da slikam, da nemam šta da tražim na Dizeldorfskoj akademiji, niti na bilo kojoj drugoj akademiji, uostalom, šta ako Hans Gude kaže da nikada neću postati slikar? Ne smem dozvoliti Hansu Gudeu da mi to kaže. Samo treba da ostanem u krevetu, jer danas Hans Gude dolazi u naš atelje, dolazi na tavan na kojem slikamo stojeći u nizovima, ići će od slike do slike i govoriće šta misli o svakoj, dakle i moju sliku će pogledati i reći će nešto o njoj. Neću da vidim Hansa Gudea. Jer ja umem da slikam. I Gude ume da slika. I Tideman ume da slika. Ja umem da slikam. Niko ne ume da slika kao ja, izuzev Gudea. I Tide- mana. I danas će Gude pogledati moju sliku, ali ja tada neću biti prisutan, ležaću na svom krevetu zureći pred sebe, ka prozoru, samo ću ležati u svom ljubičastom odelu, svom lepom, lepom odelu, samo ću ležati i slušati zvuke sa ulice. Neću da

idem u atelje. Samo hoću da ležim na krevetu. Neću da vidim Hansa Gudea. Ležim na krevetu, prekrštenih nogu, obučen ležim na krevetu, u svom ljubičastom plišanom odelu. Zurim pred sebe. Danas neću otići u atelje. A u nekoj drugoj sobi u kući nalazi se moja draga Helene, možda je u svojoj spavaćoj sobi, možda je u dnevnoj. Kad sam uneo kofere u predsoblje, gospođa Vinkelman mi je pokazala sobu koja će biti moja. I pitala me je da li mi se soba dopada i ja sam klimnuo, jer soba je zaista bila veoma lepa, nikada nisam živeo u tako lepoj sobi. I onda se pojavila Helene. Helene u beloj haljini. Helene plave kose što se talasa iako je čvrsto vezana, Helene sitnih usta i male brade. Krupnooka Helene. Helene, čije su oči sijale ka meni. Moja draga Helene. Ležim na krevetu u svojoj sobi i negde u kući je Helene sa svojim divnim sjajnim očima. Ležim na krevetu, osluškujem, možda mogu da joj čujem korake? Ili možda Helene nije u kući? Tvoj prokleti stric, Helene. Čuješ li, Helene? Taj prokleti gospodin Vinkelman. Jer ja sam samo ležao na krevetu, u svom ljubičastom odelu od pliša, i onda je neko pokucao na moja vrata, ležao sam na krevetu u svom ljubičastom odelu i nisam stigao da se podignem pre nego što su se vrata otvorila i propustila gospodina Vinkelmana, tu crnu bradu, crne oči, veliki stomak što napinje prsluk. I gospodin Vinkelman me je samo gledao, ni reč nije rekao. Uspravio sam se, ustao sam. Pošao sam ka gospodinu Vinkelmanu, pružio sam mu ruku, ali on je nije prihvatio. Stajao sam pružajući ruku gospodinu Vinkelmanu, ali on je nije prihvatio. Pogledao sam u pod. I onda je gospodin Vinkelman rekao da je brat gospođe Vinkelman, gospodin Vinkelman. I gledao me je tim crnim očima. Onda se samo okrenuo i izašao je, zatvorio je vrata za sobom. Tvoj stric, Helene. Ležim na krevetu, u svom ljubičastom plišanom odelu, i osluškujem, mogu li da te

čujem? tvoje korake? tvoj dah? mogu li da čujem tvoj dah? Ležim na krevetu u svojoj sobi, obučen, prekrštenih nogu, i oslušujem, mogu li da čujem tvoje korake? da li si u kući? Moja lula je na nahtkasni. Palim lulu. Ležim na krevetu, u svom odelu, u svom ljubičastom plišanom odelu, i pućkam lulu. I danas će Hans Gude pogledati sliku na kojoj radim, ali ne usuđujem se da čujem šta ima da kaže, bolje da samo ležim na krevetu, trudeći se da tebe čujem, Helene. Neću da izađem. Jer sada sam slikar. Sada sam slikar Laš Hertervig, studiram u Dizeldorfu i učitelj mi je slavni Hans Gude. Iznajmljujem sobu u Ulici Jegerhofštrase, kod Vinkelmanovih. Nisam loš. Ja sam dečko iz Stavangera, da, dečko iz Stavangera! koji sada živi u Dizeldorfu i uči da postane slikar. I sad imam tako lepu odeću, imam ljubičasto odelo od pliša, sada sam slikar, ja, tako je, ja, dečko, dečko sa ulice, sin kveкера, siromašak, molerov šegrt, ja, ja sam poslat u Nemačku, na Dizeldorfsku akademiju, sami Hans Gabrijel Bukholt Sunt poslao me je u Nemačku, na Dizeldorfsku akademiju, kako bih ja, Laš Hatarvog, postao slikar, pejzažista. Sada učim da slikam i sami Hans Gude mi je učitelj. I stvarno umem da slikam. Možda ne umem mnogo šta drugo, ali da slikam, to umem. Umem da slikam, ali skoro niko drugi od ostalih studenata ne ume. Ali Gude ume da slika. I danas će Hans Gude pogledati sliku na kojoj radim, reći će da mu se dopada ili ne dopada, šta je dobro a šta loše na slici, to će reći. I svuda oko mene u ateljeu stajaće ostali slikari, ti što ne umeju da slikaju, i razmenjivaće poglede i šaputaće i klimaće. Svi će slušati šta Gude govori. A Gude će isprva samo mrmljati aha, tako, aha, i onda će me pogledati svojim sitnim očima i reći će mi da ne umem da slikam, da se vratim tamo odakle sam došao, jer nema razloga da učim dalje, pošto ne umem da slikam, da, Hans Gude bi mogao to da mi kaže. Ipak ne mogu da budem

pejzažista, reći će. Hans Gude. Danas će Hans Gude pogledati sliku na kojoj radim. Ali ne usuđujem se da čujem šta Hans Gude ima da kaže, jer ako Hans Gude, koji stvarno ume da slika, kaže da ja ne umem da slikam, onda valjda stvarno ne umem da slikam. Onda ću morati da se vratim kući i ponovo budem molerov šegrt. A ja toliko želim da stvaram najlepše slike, i niko ne ume da slika kao ja. Jer ja umem da slikam. Ali ostali studenti ne umeju. Samo stoje pred platnom, klimaju glavom, razmenjuju osmehe i kikoću se. Ne umeju da slikaju. Ležim na krevetu, pućkam lulu. I onda klavir. Čujem klavir. Čujem muziku klavira iz dnevne sobe velike kuće u kojoj iznajmljujem sobu, ležim na krevetu, u svom ljubičastom plišanom odelu, lepom, lepom odelu, ležim sa lulom u ustima, i to slikar Laš Hertervig leži na krevetu a ne neka ništarija, i dok ležim na krevetu, dakle, slušam klavir. Slušam čistu lepu muziku, lake ravnomerne smene tonova. Ležim na krevetu i slušam kako moja draga Helene svira klavir. Jer to sigurno moja draga Helene sad svira klavir. Najlepša muzika. Nisam ja ništarija, i Helene sad svira klavir. I meni svira, moja draga Helene. Jer Helene Vinkelman i Laš iz Hatarvogena se vole. Rekli su to jedno drugom, da, rekli su da se vole, volimo se, rekli su. Ona, Helene Vinkelman, pokazala mu je svoju kosu. Helene Vinkelman sjajnih plavih očiju i duge plave kose što se talasa niz ramena kad slobodno pada, obično je vezana, ali on! Laš iz Hatarvogena! on je video njenu kosu puštenu! Video je kako joj oči sijaju. Video je kako joj se kosa slobodno talasa niz ramena. Jer Helene Vinkelman je razvezala kosu pred njim, pokazala mu je svoju puštenu kosu. Helene Vinkelman je stajala u njegovoj sobi i razvezala je kosu. Helene Vinkelman je stajala kraj prozora, njemu okrenuta leđima, i onda je podigla ruke do kose i razvezala je. I onda joj je talasasta kosa pala niz

leđa. I on, Laš iz Hatarvogena, on iz tog zaliva sa gusto zbijenim ostrvcima, ostrvcima što liče na šešire, pa otud ime Hatarvog¹, i otud njegovo prezime Hatarvog odnosno Hertervig, on, Laš iz zaliva u kojem ostrvca liče na šešire, iz zaliva na malom ostrvu daleko na severu sveta, u zemlji Norveškoj, on, sa malog ostrva po imenu Borgeja, on, Laš Hertervig, sedeo je na stolici u sobi koju iznajmljuje kao student Dizeldorfske akademije i gledao Helene Vinkelman pred prozorom dok joj je kosa slobodno padala niz leđa. I onda se Helene polako okrenula ka njemu. I Helene je stajala pred njim, s tom kosom što je od razdeljka padala oko malog okruglog lica, sjajnih plavih očiju, sitnih usta i male brade. Gledala ga je i oči su joj sijale. I kosa joj je padala niz ramena. Ta plava talasasta kosa. Osmeh joj je bio na usnama. I onda su se njene oči otvorile ka njemu. I iz njenih očiju je izvirala najsnažnija svetlost koju je ikada video. Svetlost njenih očiju. Nikada nije video takvu svetlost. I onda je on ustao, Laš iz Hatarvogena. Laš Hatarvog je stajao, u svom ljubičastom odelu, od pliša, on, Laš iz Hatarvogena, stajao je opuštenih ruku i gledao kosu i oči i usta pred sobom, samo je stajao tako, i kao da ga je onda svetlost njenih očiju obujmila, kao toplina, ne, ne kao toplina! ne kao toplina već kao svetlost! da, svetlost njenih očiju obujmila ga je kao svetlost! i u toj svetlosti se preobrazio, više nije bio Laš iz Hatarvogena, postao je neko drugi, sav njegov nemir, sav njegov strah, sve što mu je nedostajalo i što je u njemu večito budilo nespokoj, sve što je trebalo nadomestiti, sve to je ispunila svetlost očiju Helene Vinkelman i on se smirio, ispunjen, i stajao je tako, opuštenih ruku, a onda, nehotice, bez razmišljanja, bez daljeg, samo je pošao ka Helene Vinkelman i naprosto je nestao u njenoj

---

¹ *Hatt* (norv.) – šešir, *våg* (norv.) – zaliv. (Sve napomene u tekstu su prevodiočeve.)

svetlosti, u svetlosti koja ju je okruživala, i osetio je spokoj kakav nikad dotad nije osetio, takav nepojmljiv spokoj je osetio i zagrlio ju je i stegao. On, Laš iz Hatarvogena, grlio je Helene Vinkelman i bio je tako spokojan, ispunjen nečim što nije poznavao. Laš Hertervig je bio kod Helene Vinkelman. Više nije bio svoj, bio je kod nje. Bio je u nečemu što nije poznavao. Kod nje. Grlio ju je, i ona je zagrlila njega. Priljubio je lice uz njenu kosu, njeno rame. Našao se u nečemu u čemu nikada nije bio, u nečemu što nije poznavao, da, pejzažista Laš Hertervig pojma nije imao šta je to, ali onda mu je sinulo, i onda je znao, znao je da je u onome čemu njegove slike teže, u onome što je na njegovim slikama, kad slika najbolje, u tome je bio, znao je, jer tome se približio i ranije, ali nikada nije bio u tome, kao tada, kada je on, kada je slikar Laš Hertervig disao kroz kosu Helene Vinkelman. Dugo je stajao tako, u njenoj svetlosti, u nečemu što ga je ispunjavalo. Ne može da se seti, sada dok leži na krevetu, koliko je dugo grlio svoju dragu Helene, ali sigurno je bilo dugo, možda je skoro sat stajao tako, a sad leži na krevetu u svom ljubičastom odelu i sluša najlepšu muziku klavira. To moja Helene svira. A ja, Laš iz Hatarvogena, video sam kako Helene razvezuje svoju divnu kosu, video sam je pred prozorom svoje sobe, video sam kako joj se kosa talasa niz ramena. I video sam svetlost njenih očiju. I bio sam u njenoj svetlosti. Ušao sam u njenu svetlost. Ustao sam sa stolice, stao sam pred njom, ušao sam u njenu svetlost i smirio sam se, dugo sam bio u njenoj svetlosti, grleći je, priljubio sam lice uz njeno rame i disao sam kroz njenu kosu, sve dok Helene nije prošaputala da mora otići jer će se njena majka uskoro vratiti, da, toliko sam dugo disao kroz njenu kosu, a sada ležim na krevetu, u svom ljubičastom plišanom odelu, i slušam klavir iz dnevne sobe i to moja draga Helene svira. I video sam tvoju

kosu, draga moja Helene. Video sam te kako stojiš pred prozorom i razvezuješ kosu. I ustao sam sa stolice, prišao sam ti, i zagrlio sam te. Grlio sam te i disao kroz tvoju kosu. I šapnuo sam ti na uvo da se volimo. I ti si na moje uvo šapnula da jeste tako, da, volimo se. I stajali smo zagrljeni. I onda smo čuli da se vrata otvaraju i zatvaraju. I razdvojili smo se. I onda smo stajali razdvojeni, u svetlosti koja je jenjavala, nestajala. Tvoja kosa je postala neka druga kosa. I onda smo čuli korake u hodniku. I rekla si da se tvoja majka vratila kući, morala si da ideš, morala si da požuriš, ali prvo si morala da središ kosu, rekla si i nasmešila mi se. Jer ako te majka ne nađe u dnevnoj sobi, doći će ovamo i pokucaće na vrata. Rekla si da smesta moraš otići. I video sam te kako polaziš ka vratima, kako izlaziš u hodnik i zatvaraš vrata za sobom, i čuo sam te kako vičeš zdravo majko, ovde, ovde sam, majko, zar si se već vratila, povikala si. A ja sam legao na krevet. Ležao sam na krevetu i gledao ka prozoru pred kojim si maločas stajala. I ponovo sam te video pred prozorom. Stajala si tu, s tom tvojom kosom. I onda se čulo kućanje na vratima. I nisam stigao ni da ustanem pre nego što se tvoj stric pojavio. Gospodin Vinkelman. Crna brada, crne oči. Ustao sam. On se predstavio, gospodin Vinkelman. Pružio sam mu ruku, ali on je nije prihvatio, samo se okrenuo, zatvorio je vrata i otišao. Ležim na krevetu, u svom ljubičastom plišanom odelu, i slušam najlepšu muziku klavira. Slušam kako sviraš klavir u dnevnoj sobi. Ja sam mladi norveški slikar, Laš Hertervig, jedan od velikih talenata novog norveškog slikarstva, da, to sam ja! jer stvarno imam veliki talenat. Stvarno umem da slikam. I ne želim da čujem šta Gude ima da kaže o slici na kojoj radim. Jer valjda umem da slikam? Sigurno umem da slikam? Da li iko slika bolje od mene? Možda slikam bolje i od Gudea, pa će mi Gude možda baš zato reći da ne

umem da slikam? Ne umem da slikam, reći će mi Gude, bolje da se vratim kući u Stavanger, jer nemam šta da tražim na akademiji, ni na ovoj ni na bilo kojoj drugoj, to će reći, bolje da farbam vrata nego da slikam pejzaže, reći će. Danas će Gude pogledati moju sliku i reći će šta misli o njoj, ali ja ne želim da znam šta misli. Jer Gudeu se moja slika neće dopasti. Siguran sam. Neću da znam šta Gude misli o mojoj slici. Ležim na krevetu i neću da čujem šta Gude misli o mojoj slici, jer sada mi je dobro, sada slušam kako sviraš, draga, draga Helene, i sviraš tako divno. Najlepša muzika. Iz dnevne sobe do moje sobe dopire najlepša muzika. Pućkam lulu. I čujem da prestaješ da sviraš, poslednji tonovi nestaju kao dim u vazduhu i svetlosti. I čujem kako se vrata otvaraju, čujem korake u hodniku. I možda si to ti, možda dolaziš k meni? Možda dolaziš k meni, možda hoćeš da mi pokažeš svoju kosu? Možda hoćeš da razvežeš kosu i staneš pred prozor puštene kose, tako nepojmljivo lepa za mene? Ili ponovo dolazi tvoj stric? Da li tvoj stric dolazi da me izbaci? Hoće li tvoj stric ponovo stajati na vratima, s tom crnom bradom i crnim očima, hoće li tvoj stric ponovo stajati na vratima i gledati me? Hoće li tvoj stric pokucati i hoće li me samo gledati bez ijedne reči, i hoće li onda tvoj stric reći da je gospodin Vinkelman, samo to, i ništa više? I hoće li onda reći da moram napolje, da ne mogu živeti ovde, da moram otići? Slušam korake u hodniku i koraci su mirni, laki. I znam da čujem tvoje korake u hodniku. Sada tvoji koraci prilaze hodnikom. Sedam na ivicu kreveta. Sedim i gledam ka vratima. Čujem da se koraci zaustavljaju pred vratima. I onda čujem kucaње na vratima. Čujem da ti kucaš na vrata, jer to si sigurno ti. Ko bi drugi osim tebe sada pokucao na vrata? Ja ću sada reći uđite, i ti ćeš ući.

Uđite! kažem.

I gledam vrata, gledam kako se vrata otvaraju, polako otvaraju. I znam da ćeš ti ući kod mene. Sada ćeš ući. I onda vidim tvoje lice, tvoje malo lice, stojiš na vratima i gledaš me i osmehuješ mi se! i onda šire otvaraš vrata i ja vidim plavu kosu oko tvog lica. Vidim tvoje krupne svetle oči. I ima nečega na tvom licu, u tvojim očima. Gledam kako otvaraš vrata do kraja, i onda stojiš na vratima, u beloj haljini. I odjednom obaraš pogled. Gledaš u pod, podižeš pogled, ka meni, ka krevetu na kojem sedim. Gledam te, osmehujem ti se. Ali ti ne gledaš mene, samo gledaš u pod pred sobom, i ima nečega na tvom licu, u tvojim očima.

Slobodno uđi, kažem.

I vidim da klimaš glavom. I onda zatvaraš vrata za sobom. I gledam te kako stojiš, tako lepa, pred zatvorenim vratima. Gledaš u pod. Vidim da polaziš ka stolici. I ima nečega na tvom licu, u tvojim očima. Nešto se zbiva. Sedaš na stolicu. I šta je to na tvom licu? U tvojim očima?

Jesi li slušao? pitaš.

Jesam, odgovaram.

I onda ponovo samo sediš, gledaš u pod pred sobom.

Divno si svirala, kažem.

Betoven, kažeš ti.

Da, Betoven, odgovaram.

I gledam te, sediš na toj stolici, tako lepa, i gledaš u pod. I ne mogu da ti kažem da nikada nisam slušao klavir pre nego što sam došao u ovu kuću, jer na Borgeji nije bilo klavira, a ni u celom gradu Stavangeru, koliko znam, ali ne, u stvari, Hans Gabrijel Bukholt Sunt je sigurno imao klavir, i Čeland je naravno imao klavir, i možda su ga i mnogi drugi imali, ali ja nikada nisam slušao klavir sve dok nisam čuo tebe kako sviraš, ali to sad ne mogu da ti kažem dok sedim na

ivici kreveta i gledam u pod pred sobom, a najviše bih voleo da vidim kako ustaješ, da vidim krivinu tvojih leđa u belo haljini, i nežnu oblinu tvojih grudi, da vidim kako razvezuješ kosu. Kako ti kosa pada niz ramena. Stajala bi tako i gledala bi u pod, i ja bih ustao i prišao i zagrlio bih te, stegao bih te uz sebe, stajao bih tako i stezao bih te uz sebe, čvrsto, samo bih te čvrsto grlio i disao bih kroz tvoju kosu. Samo to. Grlio bih te čvrsto. I onda bi ti zagrlila mene i stajali bismo tako. Samo bismo stajali tako. Stajali bismo spokojno, blizu jedno drugog, stajali bismo, jedno u drugom.

Imam nešto da ti saopštim, kažeš.

I na tren se gledamo i onda oboje obaramo pogled i ti sad moraš da kažeš o čemu je reč.

Moj stric, kažeš. Moj stric je rekao da moraš da se iseliš.

Govoriš mi da moram da se iselim? Zašto bih se iselio? Zar ne želiš da budem ovde? Zašto ne želiš da budem ovde?

Tvoj stric? kažem, i gledam te.

Rekao je da moraš da se iseliš, kažeš ti.

A ja uopšte nisam dugo živeo ovde. Tek što sam se uselio. I sad moram da se iselim. A platio sam, imam novca, platio sam stanarinu.

Ali platio sam stanarinu, kažem.

Jesi, nije stvar u tome, kažeš. Ali stric je rekao majci da moraš da se iseliš, i majka se složila da je tako najbolje. Ne znam zašto, ali tako je. Pomislila sam da će biti lakše ako ti ja kažem.

Moram da se iselim. A Helene će ostati ovde. Možda više nikada neću videti Helene. Jer sad moram da se iselim. Tvoj stric je rekao da moram da se iselim i tvoja majka se složila, pa mi valjda ne ostaje ništa drugo nego da se zaista iselim. Ali gde ću živeti? Hoću li spavati u ateljeu? Mogao bih

da spavam i napolju, ako do toga dođe, ali više neću viđati Helene. Neću viđati Helene.

Hoću li te viđati ako se iselim? pitam.

I nije trebalo da pitam. Jer Helene valjda ne može da se viđa sa mnom, valjda je premlada za to? Ima samo petnaest godina, možda šesnaest, ja u stvari i ne znam koliko ima godina. Ništa ja ne znam. Ali ne želim da izgubim Helene. I ustajem, polazim ka Helene koja sedi na stolici. Stajem pred nju. Jer Helene više neće da me vidi, možda zapravo ona hoće da se iselim, možda samo kaže da to njen stric hoće, gospodin Vinkelman, ali možda zapravo Helene hoće da se iselim? Gledam Helene, ona gleda u pod. Možda ona hoće da se iselim? Moram da pitam Helene da li ona hoće da se iselim.

Da li ti hoćeš da se iselim? pitam.

I Helene odmahuje glavom. Ali možda se samo pravi? Kako bi drugačije odgovorila? Ali rekla je da se volimo, a sad hoće da se iselim. Gledam je.

Nećeš da se iselim?

I Helene odmahuje glavom. I možda Helene zaista neće da se iselim? Možda to zaista njen stric hoće? Ali nije mi on rekao da se iselim, niti njena majka, samo mi je Helene to rekla. Helene je rekla da njen stric hoće da se ja iselim. Ali sigurno i Helene hoće da se iselim, da je više nikad ne vidim.

Zašto tvoj stric hoće da se iselim?

Gledam te, draga moja Helene. Stojim pred tobom, gledam te na toj stolici i ti ne odgovaraš, samo gledaš u pod pred sobom.

Da li je tvoj stric to rekao sinoć? pitam.

I ti gledaš u pod, blago klimaš.

Da li sam nešto skrivio? pitam.

I ti gledaš u pod.

Ali mi se volimo? kažem. Zar ne? Volimo se? I treba da se viđamo čak i ako ne budem živeo ovde? Mogu da dolazim kod tebe, ili možemo da se nalazimo na ulici, bilo gde.

Spuštam ruku na tvoje rame. I ti samo sediš, gledaš u pod. Stojim pred svojom dragom Helene i držim je za rame. I gledam kako ti se grudi podižu i spuštaju. Vidim tvoje grudi, ispod bele haljine. I sad hoćeš da se iselim, da te više nikad ne vidim. Ali ti si moja draga. Hoću da vidim tvoje grudi. Ne možeš samo da mi kažeš da se iselim. Ruka mi klizi niz tvoje rame, do tvoje dojke. Moja ruka hvata tvoju oblu dojku. Osećam kako ti se grudi podižu i spuštaju. Ne bih smeo da te tako hvatam za dojku. Ali moja ruka drži tvoju dojku. Ti podižeš ruku, hvataš moju nadlanicu, sklanjaš moju ruku sa dojke.

Sigurno je zbog toga, kažeš.

Stojim pred tobom, ruka mi visi kraj tela, držiš mi nadlanicu.

Ti hoćeš da se iselim, kažem.

I vidim da odmahuješ glavom i puštaš mi ruku.

Helene! kažem.

I znam da prvi put izgovaram tvoje ime pred tobom, mnogo puta sam ga izgovorio u sebi, iznova i iznova sam izgovarao tvoje ime u sebi, Helene, Helene, Helene, govorio sam, ali nikada ga nisam izgovorio naglas pred tobom, niti pred bilo kim drugim. Ali sada izgovaram tvoje ime, i naprosto moram da ga izgovorim nekoliko puta.

Helene, Helene, kažem.

Da, Laše? kažeš.

I gledaš me pravo u oči. I osmehuješ mi se. I ja tebi.

Ti i ja, kažem.

melanholija I

I onda podižem ruku i prstima te lako milujem po obrazu.

Ti i ja, kažeš.

I podižeš glavu, gledaš me. Smeješ se.

Ti i ja, kažem.

Ti i ja, kažeš.

I osmehujemo se jedno drugom, hvatam te za ruku, nežno je držim.

Volimo se, kažem. Ti i ja se volimo.

Ti i ja, kažeš.

I gledamo se u oči, osmehujemo se jedno drugom. I ja te grlim oko ramena, odvodim te do kreveta. Sedamo na ivicu.

Moramo da se vidamo, kažem.

Da, kažeš.

Zašto tvoj stric hoće da se iselim? pitam.

I ti ne odgovaraš. Da li onda ipak ti hoćeš da se iselim, a ne tvoj stric? Sigurno nije tako.

Zašto moram da se iselim? pitam.

Ne znam, odgovaraš.

Mislim da znaš, kažem.

Kako smeš! odgovaraš.

I ja obaram pogled. Rekao sam da mislim da znaš zašto tvoj stric hoće da se iselim i ti si pitala kako smem to da kažem, ljutitim glasom si pitala kako smem. Ja dakle ne smem to da kažem. Samo treba da sedim ovde, treba da sedim pred tobom i slušam kako se ljutiš zato što te pitam zbog čega moram da se iselim, moram zato što je tvoj stric rekao da moram, ali ti, Helene, ti, u stvari hoćeš da se ja iselim, samo kažeš da tvoj stric to hoće, a u stvari ti to hoćeš. Zašto hoćeš da se iselim?

Zašto? Moram da te pitam zašto hoćeš da se iselim. Shvatam da ti hoćeš da se iselim, ali zašto hoćeš da se iselim? Zašto?

Zašto hoćeš da se iselim? pitam.

Moj stric je to rekao, odgovaraš.

Ali i ti to hoćeš?

Ne odlučujem ja.

Ali ipak, kažem, i stežem ti ramena.

Ne, odgovaraš.

Zašto hoćeš da se iselim?

Stric, kažeš.

Ruka mi klizi niz tvoje rame, ka tvojim grudima.

Ne, kažeš.

Uvlačim dva prsta između dugmića na grudima tvoje haljine. Prstima hvatam tvoju bradavicu.

Zašto moram da se iselim? pitam.

Nemoj to da radiš, kažeš.

Reci zašto, kažem.

Stric, kažeš.

I ja čujem da brzo dišeš.

Stric, stric, kažem. Možda te i on voli. Možda ti i on dira grudi.

Ne glupiraj se, pusti me, kažeš.

I ja povlačim ruku. Ustajem. Gledam te, tvoje svetle oči se sjaje, obrazi su ti porumeneli.

Samo sam htela da ti prenesem, kažeš.

I ustaješ. Gledam kako stojiš preda mnom. Grlim te, stežem te uz sebe. Spuštam ruku na tvoju zadnjicu, pritiskam ti zadnjicu. Pritiskam te uz sebe.

Tvoj stric, kažem.

Ne glupiraj se, kažeš.

Čvrsto te pritiskam uz sebe.

Pusti me!

Spuštam usne na tvoj obraz, pritiskam vlažne usne uz tvoj obraz.

Ne glupiraj se, kažeš.

I ja te gledam, i ti kažeš da moraš da ideš. A kod strica ti ideš. Jer ti si tražila od strica da me izbací. Samo se šegačiš sa mnom. Znam ja, znam da si ti to tražila od njega. A zašto hoćeš da se iselim? Zašto nećeš da budem ovde? Zašto? Šta sam zgrešio? Gledam te. Zašto hoćeš da se iselim? Hoćeš da budeš sa stricem, možda, da li je to? Hoćeš da miluješ stričevu stomačinu? Hoćeš da gledaš stričeve crne oči? Zašto hoćeš da se iselim? I zašto si rekla da si za mene svírala klavir? Hoćeš da miluješ stričevu crnu bradu? Da li to hoćeš? Hoćeš da ti stric dodiruje grudi, to hoćeš? Da li je to? Pa onda ja ne smem da budem u kući, jer ne može tako, ne ako hoćeš da budeš sama u kući sa stricem. Slobodno idi. Ja i hoću da se iselim. Hoću da odem odavde. Neću da budem ovde kad ti nećeš. Nestaću. Neću ti dosađivati. Otići ću odavde.

Zašto si tražila od strica da me izbací? pitam.

Stric je to sam odlučio, odgovaraš.

I gledaš me, širom otvorenim očima.

Ne bih rekao, kažem.

I gledam te, i vidim kako se tvoja bela haljina polako pretvara u nešto neodređeno belo, tvoja haljina se pretvara u nešto belo što se kreće i to belo mi prilazi, to belo mi se približava i onda, iznenada, nešto crno se pojavljuje u belom, i onda vidim belu i crnu odeću pred sobom i odeća mi prilazi i onda se naglo udaljava. I onda se deli. I odeća mi prilazi,

udaljava se. Odeća je bela, crna. Odeća mi prilazi, udaljava se. Odeća se kreće, kreće, prilazi mi.

Ne, ne, kažem.

Bela i crna odeća mi prilazi, udaljava se, prilazi mi, udaljava se.

Ne, ostavite me na miru, kažem.

Šta se dešava? pitaš.

I usred crne i bele odeće čujem da pitaš šta se dešava i tvoj glas se kreće s crnom i belom odećom, prilazi mi, udaljava se, prilazi mi, udaljava se. I šta se to dešava?

Vidiš li? pitam.

Šta?

Odeću.

Ne, ništa ne vidim.

I odeća poseže za mojim licem, za mojim ustima, odeća mi dodiruje usne.

Moram da idem, kažeš.

I odeća mi se uvlači u usta. Podižem ruku do usta, hoću da izvučem odeću, jer moram da izvučem odeću iz usta! odeća ne sme da me udavi! moram da izvučem odeću iz usta, moram! i podižem ruku do usta i hvatam, ali odeća nestaje, hvatam je, ali nestaje, iščezava mi iz ruke, odeća mi beži dok posežem za njom, nestaje. Ona mene hvata.

Šta je bilo, Laše?

Odeća nestaje. Ta odeća. Nestaje. Bela odeća nestaje, hvatam je, i evo, zamalo, ali taman kad treba da je uhvatim ona nestaje i nema je više.

Ne glupiraj se, Laše!

Hvatam i odeća nestaje. Moram da je hvatam, hoće da mi se uvuče u usta, odeća je crna i bela i hoće da mi se uvuče u usta i moram da hvatam tu crnu i belu odeću, hvatam odeću.

Izdavač: Blum izdavaštvo, Nova Varoš
Sedište redakcije: Katarine Bogdanović 19/2, Beograd
Mejl: redakcija@blumizdavastvo.rs
Štampa: F.U.K., Beograd, 2021.
Tiraž: 1000
ISBN: 978-86-6070-019-5

CIP - Каталогизација у публикацији; Народна библиотека Србије, Београд; 821.113.5-31; ФОСЕ, Јун, 1959-; Melanholija. 1, 2 / Jun Fose ; prevod Radoš Kosović. - Nova Varoš : Blum izdavaštvo, 2021 (Beograd : F. U. K.). - 366 str. ; 20 cm. - (Edicija Kirka ; knj. br. 13); Prevod dela: Melancholia / Jon Fosse. - Tiraž 1.000. - Jun Fose: str. 1.;ISBN 978-86-6070-019-5; COBISS. SR-ID 42294025